

JUDITH VISSER
ZONDAGSLEVEN

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2020 Judith Visser
Omslagontwerp: Irwan Droog
Omslagbeeld: © freepic/rawpixel.com
Foto auteur: © Miranda Stevens
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: Scandbook, UAB, Lithuania

ISBN 978 94 027 0641 3
ISBN 978 94 027 6030 9 (e-book)
NUR 301
Eerste druk oktober 2020

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met * zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

NU

Ik heb je boek gelezen, en ik vond het zo herkenbaar,' vertrouwde een roodharige vrouw op de eerste rij me toe in de vragenronde na afloop van mijn lezing. 'En toen dacht ik: misschien heb ik ook wel een beetje autisme!'

'Ook ik herkende mezelf hier en daar,' bekende de man naast haar. 'Zou dat betekenen dat ik ook...?'

'Het is heel logisch dat u een aantal eigenschappen deelt met iemand die autisme heeft,' zei ik met een glimlach. Ik hoorde deze vraag niet voor het eerst, en mijn antwoord was elke keer hetzelfde. 'We zijn allemaal mensen dus het is begrijpelijk dat we veel van dezelfde gedachten en gevoelens delen. Het verschil zit hem in de intensiteit van die gevoelens, en in hoeverre ze ons dagelijks leven beïnvloeden.'

De vrouw knikte langzaam, alsof ze over mijn woorden nadacht.

'Alleen iemand met de juiste bevoegdheid kan een diagnose stellen,' ging ik verder. 'Dus als u vermoedens heeft en u wilt graag zekerheid, dan raad ik een onderzoek aan.'

'Maar in hoeverre beïnvloedt het jóúw dagelijks leven dan?' vroeg een oudere dame in het midden van de zaal. 'Als ik je hier zo op het podium zie staan, dan lijkt je helemaal niet zoveel last van je autisme te hebben.'

Ook deze vraag werd vaker gesteld en ook dit antwoord kende ik daarvoor uit mijn hoofd. Ik gebaarde naar mezelf, naar de hond aan mijn voeten, naar de levensgrote poster van mijn hoofd die achter me hing. 'Jullie zien mij hoe ik nú ben, in een momentopname die hooguit twee uurtjes duurt. Dit is een setting die ik zelf heb gecreëerd, waar ik me op heb voorbereid en die zich vaak herhaalt. Natúúrlijk lijkt het hier alsof ik het allemaal goed voor elkaar heb. En voor een groot deel is dat ook zo. Maar morgen ben ik de hele dag tot niets in staat, omdat de mentale nasleep van deze avond zo heftig is. En dat is prima, want daar houd ik van tevoren al rekening mee. Dus heb ik er last van? Nee, want ik heb geaccepteerd dat sommige dingen, zoals twee dagen achter elkaar een sociale activiteit ondernemen,

voor mij gewoon niet mogelijk zijn. Dat kun je zien als een beperking, maar voor mij hoort het nu bij mijn leven en bij wie ik ben. Als schrijver heb ik gelukkig een beroep waarin ik teruggetrokken leef en heel vrij kan zijn, terwijl ik tegelijkertijd toch contact leg met de samenleving. Die balans is zeer waardevol. Maar het was een lange weg voor mij om op dit punt te komen. Er was zelfs een periode...’ Mijn handpalmen werden klam bij alleen al de herinnering aan die jaren. Ik pakte de microfoon steviger beet om hem niet uit mijn vingers te laten glippen en ging verder: ‘Er was een tijd waarin ik alleen maar kon hopen dat ik hier überhaupt naar onderweg was. En ik zie nu dat ik in die tijd niet echt leefde. Ik óverleefde alleen maar.’

2001

Mijn telefoon rinkelde. Eén keer slechts, daarna trok alleen de echo ervan nog door mijn oren. Het was Nicks teken dat hij er was. Net als de rest van Nederland was hij sinds enkele jaren in het bezit van een mobieltje, iets waar ik zelf echt niet aan begon. Er was al genoeg herrie in de wereld zonder dat ik iets bij me droeg wat vanuit het niets kon gaan piepen en rinkelen en oplichten. Voor Nick zat er wel een duidelijk voordeel aan: hij hoefde nu geen steentjes meer tegen mijn ruit te gooien om me te laten weten dat hij beneden stond.

Ik opende mijn woonkamerraam en stak mijn hoofd naar buiten.

Daar stond hij, in het gras, zijn gezicht naar mij opgeheven. Precies op de afgesproken tijd.

‘Momentje!’ riep ik.

In het gangetje griste ik de sleutel van het haakje aan de muur. Terug in de woonkamer wierp ik hem door het open raam.

Nick, die de sleutel te vaak op zijn hoofd had gekregen, dook behendig opzij.

Romy kwispelde onstuimig in de deuropening. Haar hele zwarte lijfje schudde ervan. Het geluid van Nick die fluitend de traptreden beklom, ketste tegen de betonnen muren van het portiek. Romy en ik woonden in een hoekappartement op de vierde en tevens bovenste etage. De groenstrook van de Oldegaarde, een van de langste straten op Rotterdam-Zuid, liep pal langs onze kant van het flatgebouw. Ons kleine appartement grensde aan het trappenhuis, bij de zijingang die alleen bedoeld was voor de bewoners en die daarom geen bellentableau had.

‘Hey, Romy.’ Nick hurkte bij haar neer en grinnikte toen haar tong in zijn oor verdween, hun standaardbegroetingsritueel. Toen hij overeind kwam om mij te kussen, merkte hij op: ‘Die vent van de eerste verdieping stond weer door de vitrage te gluren. Hij zag me de sleutel oprapen uit het gras. Zou het niet handiger zijn als je gewoon een sleutel voor mij laat bijmaken? Dan hoeven we niet meer zo omslachtig te doen.’

Hij zei het luchtig, alsof het de allereerste keer was dat hij dit voorstelde. Ooit zou ik antwoord moeten geven.

Nick legde zijn bestek op de zachte kunststof van zijn placemat. Hij plaatste het niet op zijn bord. Uit ervaring wist hij dat het geluid, dat voor hem niet meer dan een korte *kling* zou zijn, voor mij zou voelen alsof hij het mes gillend in mijn oor boorde. Even nog liet hij zijn hand erop rusten, alsof het zijn geliefde drumstokken waren, toen schoof hij zijn lege bord bij zich vandaan en strekte zijn hand naar me uit. ‘Jasmijn... Er is iets wat ik al een tijdje aan je wil vragen.’

Mijn hand verstijfde onder de zijne. Nick ging weer over die akelige sleutel beginnen natuurlijk. Hij kwam hier zo vaak dat het voor hem logisch zou zijn. Doordeeweeks zagen we elkaar elke dinsdagavond en als hij, zoals nu, in het weekend geen optreden had, bleef hij vervolgens ook slapen. Eén à twee keer per week een sleutel op zijn kop werd vervelend, dat begreep ik. Vooral wanneer het ook nog eens regende en het gras een blubberveld was. Maar toch. Ik staarde naar mijn bord, waar een achtergebleven randje van mijn omelet wachtte tot het door Romy mocht worden opgelikt.

‘Kijk me eens aan,’ klonk het zacht.

Langzaam keek ik op. Vanaf de tafel omhoog, langs Nicks zwarte T-shirt, zijn brede schouders. Daar bleef mijn blik hangen, nog niet klaar om zijn ogen te bereiken. Ik wilde hem niet kwetsen. Maar ik wilde mezélf ook geen pijn doen. En dat zou onvermijdelijk gebeuren zodra ik hem een sleutel gaf. Wat voor hem iets heel kleins was, iets wat ervoor zorgde dat hij niet langer als een idioot onder mijn raam hoefde te staan, maar gewoon zonder gedoe naar boven kon komen, was voor mij groot. Heel groot. Het was een vervolgstap van zo’n reusachtig formaat dat ik zou uitglijden. De rust die ik dankzij mijn eigen optrekje eindelijk had gevonden, zou radicaal worden vernietigd. Ineens zou ieder moment van de dag het geknars van het slot in mijn voordeur kunnen klinken en dat was nog erger dan een mobiele telefoon die plotseling kon gaan piepen. Een telefoon kon je uitzetten, maar met een sleutel zou Nick hier naar binnen stappen, hij zou fluitend zijn pet op de plank boven mijn kapstok slingeren en vervolgens een kus verwachten alsof zijn onverwachte komst mijn zorgvuldig aangelegde structuur niet volledig onderuithaalde.

‘Jas?’

Uiteindelijk bereikte mijn blik de zijne. Helderblauwe ogen onder dikke zwarte wenkbrauwen. Hé m kon ik aankijken zonder na een paar tellen mijn blik af te moeten wenden. Bij Nick was het goed, bij Nick was ik veilig. Bij hem steeg er geen gejaagdheid in me op, geen onduidelijkheid over wat ik moest zeggen of doen. Bij hem was het gewoon oké. Als kind had ik het niet kunnen verdragen wanneer mensen naar me keken. Het voelde alsof ze met hun ogen tegen me aan duwden en een afdruk achterlieten op wie ik was. Maar Nicks blik was welkom. Nicks áánraking was welkom. Dat maakte alle verschil. Behalve nu, op dit moment, nu teleurstelling de kamer binnensloop als tocht door een raamkier. Het positioneerde zichzelf achter Nick, één arm in de lucht, klaar om de klap uit te delen.

Ik liet mijn hoofd zakken om het niet te hoeven zien.

Nu ging hij het vragen, van die sleutel. En deze keer kon ik niet zwijgen.

Nick schraapte zijn keel en vroeg: ‘Hoe zou je het vinden als ik bij je in-trok?’

De plek naast me in bed, de plek waar Nick had moeten liggen, was leeg.

Ik lag op mijn rug, mijn ogen open in het donker. Ons gesprek van eerder op de avond herhaalde zich als een mantra in mijn hoofd. Het leek wel een nieuw nummer dat Nicks band eindeloos moest repeteren tot ze het spuugzat waren. Maar waar het bij een oefensessie mogelijk was te leren van je fouten en het daarna beter te doen, bleef de tekst in mijn hoofd dezelfde misstap bevatten, steeds luider, tot de woorden als tranen uit mijn ogen lekten. Weer hoorde ik mezelf zijn naam zeggen, omdat ik toch íéts moest uitbrengen toen hij me verwachtingsvol bleef aankijken. Weer hoorde ik mezelf daarna langzaam vragen: ‘Weet je nog die keer toen je voorstelde dat ik in de weekenden zou meegaan naar jouw optredens?’

Hij had geknikt.

‘En weet je nog dat ik je uitlegde dat zulke avonden veel te druk zijn voor mij?’

Hij knikte wederom. ‘Ik vroeg toen zelfs nog aan je of je het niet toch een keer wilde proberen, omdat je me vlak daarvoor had verteld dat het verschil maakt of je prikkels zelf opzoekt, waardoor je je er mentaal op kunt voorbereiden, of dat ze je plotseling overkomen waardoor je er geen controle over hebt.’

‘Juist. En toen vertelde ik jou dat jullie optreden zélf het probleem niet was, maar wel alles wat eraan voorafgaat en wat er na afloop op me afkomt, de mensen die door elkaar praten, de drukte, al die gezichten overal.’

‘Ja, ja. Ik weet het nog.’ Hij sprak sneller dan anders, zijn woorden vooruitgeduwd door ongeduld. ‘Is dit een geheugentest of zo? Ik kan me onze gesprekken misschien niet zo gedetailleerd herinneren als jij, maar ik weet nog wel dat ik me destijds afvroeg waarom je er vroeger in de Ierse pub wél tegen kon en nu ineens niet meer.’

‘Omdat ik daar een rol speelde. En de dag erna was ik altijd helemaal kapot. In onze weekenden samen bewaar ik mijn energie liever voor óns, in plaats van alles te verspillen aan een drukke avond, waardoor ik de dag erna waarschijnlijk compleet uitgeschakeld ben door migraine.’

Migraine bestond in verschillende gradaties. Dat had ik hem al aan het begin van onze relatie uitgelegd. Sommige mensen ervaren een bonkende hoofdpijn, maar konden daarbij nog wel rechtop zitten en praten of zelfs lopen. Maar de vorm die ik al sinds mijn vroege jeugd had, zorgde voor brandende steken in mijn hoofd die zo heftig waren dat ik alleen maar doodstil in bed kon liggen, brakend van de pijn en wachtend tot het over was. Vaak was zo’n aanval het gevolg van een gebeurtenis die te druk voor me was geweest, een extreem pijnlijke ontlading. Soms gebeurde het ook voorafgaand aan zo’n gelegenheid, wanneer alleen al de vooruitbeleving me zoveel stress bezorgde dat mijn hoofd het simpelweg niet aankon.

‘Ik begrijp dat je niet meegaat.’ Nick had op dat moment in ons gesprek nog steeds mijn hand beet en gaf er een kneepje in. ‘Maar daar gaat het nu toch niet om? En bovendien, nadat je het hebt uitgelegd, ben ik er nooit meer over begonnen. Want ik begrijp jou.’

Langzaam leunde ik naar achteren in mijn stoel. Mijn hand glipte uit de zijne. Ik zette mijn bord op de grond voor Romy en mompelde: ‘Misschien begrijp je me toch minder goed dan je dacht.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Omdat...’ Ik zuchtte. ‘Omdat je anders nooit met zo’n idioot voorstel zou komen!’

Nick knipperde een paar keer met zijn ogen. Blijkbaar hadden we in ons hoofd allebei naar een andere film zitten kijken, en nu ik hem mijn beeld liet zien, duurde het even voor hij kon registreren wat hij zag. ‘Wat is...’ Zijn

stem was hoger dan anders. Hij schraapte zijn keel tot hij weer als zichzelf klonk, en vroeg: 'Wat is er idioot aan? Ik heb er goed over nagedacht en het lijkt me ook gewoon praktisch. Denk eens na: we verdienen nu allebei een minimaal inkomen, jij als receptioniste en ik met mijn optredens en mijn drumlessen. We houden geen van beiden echt wat over aan het einde van de maand. Als ik bij jou intrek en de helft van jouw huur meebetaal, dan is dat toch veel voordeliger? En het belangrijkste, we hóúden van elkaar.'

Dit was het punt waarop ik steeds hoopte dat de plaat in mijn hoofd zou vastlopen, dat mijn geheugen ermee kapte, dat ik niet wéér hoefde te horen wat er hierna gebeurde. Maar het was zinloos. Want hoe strak ik het dekbed ook tegen mijn oren drukte en hoe stijf ik mijn ogen ook dichtkneep, de slaap kwam niet en de gebeurtenis speelde gewoon verder. Steeds opnieuw moest ik horen hoe luid ik was gaan praten, hoe mijn stem op hol sloeg toen ik geroepen had dat ik juist zo blij was om op mezelf te wonen, alleen met Romy. Dat ik het heus wel fijn vond om Nick te zien, maar dat ik het óók prettig vond wanneer hij weer wegging. Dat ik dan pas weer echt kon ademen. Dat ik –

'O,' had hij gezegd. 'Oké. Nou, aangezien je het zo... *prettig* vindt wanneer ik wegga...'

Hij was opgestaan.

'Nick.' Ik was hem achternagelopen het kleine gangetje in, had mijn hand op zijn schouder gelegd. 'Niet doen. Niet weggaan.'

Hij trok zijn jas van de houten kapstok aan de muur en zette zijn pet op. 'Te laat.'

En dat terwijl het helemaal niet waar bleek, wat ik had gezegd.

Ik kon, nu hij weg was, helemaal niet beter ademhalen.

Integendeel.

Mijn longen vulden zich niet met lucht maar met verdriet en ik stikte in woorden die ik niet kon terugnemen.

De hele nacht lag ik wakker. Drie keer probeerde ik Nick te bellen maar niet eenmaal nam hij op. De Oldegaarde was een veelgebruikte weg voor ambulances op weg naar het Zuiderziekenhuis en ik was na al die jaren gewend geraakt aan het geluid van sirenes, maar nu kneep mijn hart zich bij elke passerende ambulance samen. Auto-ongelukken gebeurden, dat wisten

wij maar al te goed. Nicks vader, die drie jaar geleden met zijn nieuwe vriendin naar Sierra Nevada was verhuisd, was daar niet veel later om het leven gekomen toen zijn Range Rover een uitglijder maakte in de bergen en te pletter stortte. Hij had slechts negen weken van zijn leven in Spanje kunnen genieten.

Wat als zijn zoon hetzelfde lot trof? Wat als Nick de macht over het stuur verloor, of een spookrijder op zich afkreeg, of net als ik brandende tranen in zijn ogen had en daardoor niet goed kon zien waar hij reed? Als hij getroffen werd door een fatale klap zou hij nooit weten hoeveel ik van hem hield.

En dat het niet aan hem lag, maar aan mij.

Pas rond halftwee de volgende middag liet hij wat van zich horen. Mijn laatste poging om hém te bellen, was kwart voor vijf vanmorgen geweest. Wederom had hij niet opgenomen. In de telefoongids had ik het nummer van het Zuiderziekenhuis opgezocht, maar ik had uiteindelijk niet gebeld. Want er was niets gebeurd, had ik mezelf voorgehouden. Echt niet. Nick was veilig. Bij elke nieuwe sirene, het loeiende geluid als wolvengehuil in de nacht, zei ik het nog wat harder. Nick was in orde.

Hij nam gewoon niet op, dat was alles.

‘Het spijt me,’ zei ik nu, mijn mond dicht bij de telefoon.

In de stilte die viel, probeerde ik me een beeld te vormen van hoe hij erbij zat. Misschien zat hij op de rand van zijn bed, net als ik. Of wellicht zat hij op de drumkruk in zijn woonkamer, waar het elektrische drumstel stond waarop hij met behulp van een koptelefoon oefende.

‘Waar was je vannacht?’ vroeg ik. Mijn stem lag diep in mijn keel door gebrek aan slaap, en mijn hoofd voelde zwaar.

‘In mijn auto.’

‘Waar?’

‘Overall. Nergens. Ik heb rondjes gereden. Stilgestaan. Weer gereden.’

‘Je nam niet op.’

‘Ik had mijn geluid uitgezet. Sorry. Ik had tijd nodig om na te denken.’

‘Het spijt me,’ zei ik weer. Nu ik wist dat hij veilig was, wilde ik niets liever dan slapen, eindelijk rust vinden en bijkomen van alle emoties. Maar ik dwong mezelf mijn ogen open te houden. Want Nick was wel veilig, maar wij, en wat wij samen hadden, nog niet.

‘Zal ik... naar je toe komen?’ Zijn stem klonk schuchter, alsof we elkaar amper kenden en hij me voor het eerst mee uitvroeg.

‘Ja. Kom alsjeblieft.’

Ik stond met Romy langs het grasveldje aan de achterzijde van ons flatgebouw. Pendrecht was een dichtbevolkte buurt, maar het gedeelte waar wij woonden lag aan de wijkrand, met het Zuiderpark aan de overkant en genoeg bomen om ons heen om het niet benauwd te krijgen van al het beton overal. Vanaf de amateurvoetbalvelden aan de overkant klonk gejoel en de schrille tonen van een scheidsrechterfluitje. Verkeer zoefde voorbij over de Oldegaarde. Ik kneep mijn ogen samen tegen de zon in afwachting van Nicks auto.

Hem hier opwachten was het minste wat ik voor hem kon doen.

Vandaag hoefde hij niet als een verloren Romeo onder mijn raam te staan.

Een donker grijze rat zat op zijn achterpoten onder een van de balkons, waar hij zich tegoed deed aan etensresten die mijn burens uit hun raam hadden gegooid. Een trotse moedereend zwom door de smalle sloot. Een geel lint van vier pluizige kuikens slingerde achter haar aan. De lente was aangebroken.

Een nieuw begin.

Ook voor Nick en mij.

Ik zou mijn best gaan doen om voortaan meer rekening met hem te houden. In mijn vooruitbeleving had ik geoefend wat ik tegen hem zou zeggen. En dat terwijl Nick de afgelopen jaren een van de weinige mensen was geweest bij wie ik juist níét vooraf hoefde in te studeren wat ik moest zeggen. Mijn ouders, opa en oma en Kirstin waren de andere uitzonderingen. Maar nu was het anders. Nu was er extra inzet nodig, anders zou dit niet goed komen. Niet vanzelf.

Toen hij eindelijk in zijn blauwe auto kwam aanrijden, snelden Romy en ik naar hem toe. Ik sprong op hem af, sloeg mijn armen om hem heen.

Hij trok me dicht tegen zich aan. De kraag van zijn leren jack was koel tegen mijn wang.

Romy danste om onze benen.

Op de eerste verdieping keek de buurman vanachter zijn smoezelige vitrage toe.

We zaten op mijn bank, ik met mijn benen over Nicks schoot, Romy met haar kop op zijn voeten. Zij zou het geen probleem vinden als hij bij ons introk, dat was duidelijk.

‘Ik heb lang nagedacht vannacht,’ begon Nick, ‘en... ik zie nu in dat ik jou waarschijnlijk overviel met mijn voorstel. Kijk, in mijn hoofd speelt dit idee al heel lang. Het was gewoon een kwestie van het juiste moment afwachten om erover te beginnen. Maar ik snap dat het jou nogal... eh... overviel.’

Ik hield mijn lippen stijf op elkaar. Als ik nu sprak, zou ik alleen maar herhalen wat ik gisteren al had gezegd. En dan laaide onze ruzie misschien wel opnieuw op.

‘Maar wat ik je vergat te vertellen,’ ging hij verder, ‘en wat eigenlijk het belangrijkste is, veel belangrijker dan zaken zoals huur en geld, is dat het me gewoon fantastisch lijkt om elke ochtend naast jou wakker te worden. We horen bij elkaar. En ik wil gewoon bij je zijn. Elke dag.’

‘We bellen toch al elke dag?’ begon ik. ‘Is dat niet ook –’

‘Dat is niet hetzelfde. Ik wil samen zijn. Echt samen.’ De liefde in zijn woorden maakte zijn zware stem zacht. Zijn ogen, ook bij hem klein na deze slapeloze nacht, keken me aan met de toewijding die alleen gevoeld kon worden door iemand die gisteravond boos was weggestormd en nu tóch was teruggekeerd.

Nick was teruggekomen.

Hij zou altijd terugkomen.

Dat hij hier nu was en deze woorden sprak, was zijn manier om mij te vertellen dat ik op één ding onvoorwaardelijk kon rekenen: hij was er voor me. Ik wist heus wel hoe bijzonder dat was, hoeveel mensen naar zulke liefde op zoek waren. En niet alleen had ik het gevonden, ik hield ook van hem. Ik voelde het wanneer hij bij me was, maar ook, of misschien wel vooral, wanneer hij er níet was. En daar had je het.

Ik vond het fijn dat Nick er niet altijd was.

Ik vond het fijn om zijn afwezigheid te koesteren, ik was goed in hem missen. Als dat wegviel... Als hij er ineens altijd zou zijn... Het lukte me niet om die gedachte af te maken. Alleen al het beeld van ons altijd en elke dag samen duwde me met mijn rug tegen de muur. Ik moest me eronder vandaan wurmen voordat ik stikte.

‘Nick...’

‘Ik weet het. Het is voor jou nog te vroeg. Jij wilt wachten.’

Ik opende mijn mond om te zeggen dat het geen kwestie van wachten was, dat ik het nóóit een goed idee zou vinden. Maar hij kuste me, en ik sloot mijn ogen en kuste hem terug.

Wachten was goed genoeg.

Voor nu.

‘**W**at is er toch mis met mij, Kirstin?’ Ik drukte de hoorn hard tegen mijn oor en hield tegelijkertijd mijn ogen dicht, de enige manier waarop ik me goed op een telefoongesprek kon concentreren. Met mijn ogen open zou ik de titels op de nog-te-lezen-stapel in mijn boekenkast zien, of de metro voorbij zien rijden op de hoge metrobaan van station Slinge waar mijn woonkamer uitzicht op bood. ‘Waarom kan ik niet net als hij enthousiast zijn over het idee van samenwonen? Ik snap heus wel dat het een logische volgende stap zou zijn.’

‘Jij wilt dat alles blijft zoals het is,’ klonk Kirstin, kalm als altijd. Zelf woonde ze sinds een halfjaar samen met Stephan, die op dezelfde school werkte als zij. Haar beviel het prima. Zij kón dat. ‘Dit is waar jij je goed bij voelt. Maar Nick ervaart dat anders, omdat hij nu eenmaal graag bij je is.’

‘Ik ben ook graag bij hem, maar...’

‘Niet elke dag,’ vulde ze aan. ‘Ik weet het. Praat je eigenlijk weleens met hem over je autisme? Over wat het nu eigenlijk inhoudt?’

‘Niet echt. Hij zegt altijd: ik ken jou toch, ik weet wie je bent.’

‘Maar zou het voor hem niet fijner zijn om te weten waaróm je op sommige vlakken bent zoals je bent? Als hij wil, kan ik hem een paar verhelderende boeken lenen. Grote kans dat hij jouw gedrag dan minder persoonlijk opvat.’

‘Ha! Mooi plan, maar Nick is geen lezer.’

‘Dan moet jij het hem uitleggen. Want nu voelt hij zich waarschijnlijk afgewezen, hoe goed je ook denkt dat jullie het gisteren hebben uitgepraat. Ik bedoel niet dat je van je autisme een zondebok moet maken, maar het kan wel als verklaring dienen.’ Ze voegde er zachtjes aan toe: ‘Voordat het straks te laat is.’

‘Te laat?’ Met mijn vrije hand aaide ik Romy, die haar neus tegen mijn been duwde in reactie op de onrust in mijn stem. Haar gladde vacht was nog vochtig van het zwemmen in het park. ‘Hij heeft gezegd dat hij zal wachten.’

‘Maar voor hoelang? Er hoort ook iets van groei in een relatie te zitten en ik vind dat hij best een tijd gewacht heeft om dit aan te kaarten. Jullie zijn al bijna vier jaar bij elkaar.’

Ik zweeg.

‘Wil je dat ik met hem praat?’ stelde ze voor.

‘Nee,’ mompelde ik. ‘Nee, dank je.’

Toen, omdat dit wel zo aardig was, vroeg ik hoe het met háár ging, en ik dwong mezelf even niet aan Nick te denken. Aan iets denken en tegelijkertijd over iets anders praten, kon ik niet. Dus kneep ik mijn ogen nog stijver dicht en luisterde terwijl mijn vriendin sprak. Over haar werk, over een nieuwe collega. Kirstin werkte als autismespecialist in het voortgezet speciaal onderwijs, en soms grapte ik dat ik tijdens onze eigen middelbare-schooltijd goed oefenmateriaal voor haar geweest was. Nu zag ik voor me hoe Stephan op dit moment in dezelfde ruimte was als zij, samen onder één dak, zo vanzelfsprekend als planten in de vensterbank. Voor hen en bijna iedereen was samenwonen zo iets normaals.

Zij hoefden niet alleen te zijn om te kunnen ademen.

Ook al sprak ik met Nick niet echt over mijn autisme, hij hield er wel rekening mee. Hij lette erop dat hij geen harde en onverwachte geluiden maakte. Hij wist dat we óf de radio aan konden hebben, óf een gesprek konden voeren, maar nooit allebei tegelijk omdat mijn hersenen die twee verschillende geluidsbronnen niet van elkaar konden filteren. Ook was hij eraan gewend geraakt om te bellen op het afgesproken tijdstip, en geen minuut eerder of later. Dat er vaste dagen waren waarop we elkaar zagen. De sleutel uit het raam. Dat ik nooit meeging naar zijn vrienden. Nick was aan al die dingen gewend geraakt zoals hij aan mij gewend was geraakt.

En ik aan hem.

Voorlopig waren de problemen weer even de kop ingedrukt. Hoelang Nick het wachten zou volhouden, wist ik niet, maar ik hoopte dat hij op den duur zou inzien dat de situatie zoals deze nú was voor ons allebei het beste werkte.

Met een wijze glimlach zou ik dan zeggen dat ik dat altijd al geweten had.

Dat in werkelijkheid ik degene was die aan het wachten was geweest.

Wachten tot ook Nick het eindelijk begreep.

‘Links!’ zei ik. ‘En rechts! Draaien. En... onderdoor!’ Ik lachte terwijl Romy onder mijn benen door danste, we om elkaar heen draaiden en sprongetjes door de woonkamer maakten. Haar oren flaptten op en neer. ‘Let’s Be Friends’, van Elvis, schalde uit mijn cd-speler. Ik had Romy deze dans geleerd toen we net onze intrek hier in onze eigen flat hadden genomen, en al na drie weken had ze de choreografie volledig onder de knie gehad. Tegenwoordig nam ze haar positie al in zodra ze de vrolijke beginmelodie van het nummer herkende.

Toen het lied en onze dans afgelopen waren, lieten we ons tegelijk op de grond vallen.

Romy drukte haar natte koude neus tegen die van mij.

Ik drukte een kus op haar voorhoofd.

Wanneer wij hier samen waren, zij en ik alleen in onze cocon, bloeide ik. Ik zong, ik danste, ik leefde. Op die momenten was op mezelf wonen nog fijner dan ik altijd had gedacht. Beter gezegd: volwássen zijn was nog fijner dan ik altijd had gedacht. Niets meer móéten. Niet langer verplicht in de maat lopen op het uitgestippelde pad van de leerplicht. Nu kon ik mijn eigen koers varen. Elke maand ontving ik een salaris, waardoor ik mijn huur kon betalen en onafhankelijk kon blijven. Steeds als ik voor mijn koelkast stond en de inhoud bekeek, wist ik dat het mijn druivensap was, mijn amandelkaas. Mijn keuzes.

Elk weekend at ik wat ik zelf wilde.

Doordeweeks, omdat ik na een werkdag zo uitgeput was dat het me niet lukte om zelf te koken, at ik wat mijn moeder had gemaakt. Een prettige oplossing, waar ik dankbaar voor was. Ze gaf het aan me mee wanneer ik na mijn werk Romy kwam ophalen, die daar de dagen waarop ik moest werken doorbracht. Ik at de maaltijd thuis op. Niet omdat ik mijn ouders niet wilde zien, maar omdat mijn hoofd na de hele dag onder de mensen te zijn geweest schreeuwde om alleen-zijn. Wanneer Romy en ik na de tien minuten durende wandeling onze woning binnenstapten, warmde ik de inhoud van het tupperwarebakje op en at het aan de eettafel in het zijkamertje, de enige

extra kamer op de slaapkamer na. In de kleine woonkamer was geen ruimte voor een hoge tafel geweest. In het zijkamertje hing een levensgrote muurposter met daarop een wolf in het bos en daar keek ik naar terwijl ik at, naar het groen van de bladeren, de schuingeplaatste amberkleurige ogen van het schitterende dier. Het beeld maakte me rustig.

Na het eten liep ik soms rondjes door mijn kleine woning en dan bleef ik overal even staan, telkens opnieuw in verwondering dat dit allemaal van mij was. Mijn slaapkamer, met de grote ingelijste foto van Elvis aan de muur. Mijn woonkamer, met de kringloopmeubels die ik samen met mijn moeder had uitgezocht, de vele planten, Romy's zachte deken op de bank en de grote boom voor mijn balkon. Mijn keuken, die uitkeek over het Zuiderpark, aan de overkant van de Oldegaarde. Mijn voordeur, met aan de buitenzijde een naambordje met mijn naam erop: Jasmijn Vink. Mijn eigen leven.

Mijn eigen Vinkennest.

Eindelijk.

Natuurlijk was Nick ook welkom, de cocon was rekbaar. Maar die rek was wel beperkt. Een dag. Of een avond. In het weekend soms ook een nacht, al ontstonden er dan scheurtjes. Tot nu toe waren dat barstjes geweest die ik met rust en alleen-zijn weer had kunnen lijmen. Maar als Nick bij me zou intrekken, zou de cocon compleet uit zijn voegen barsten. Er zou geen vlinder uit komen maar een stervende eendagsvlieg, gevangen in een web van struikeldraden die er niet waren wanneer ik alleen was. Niet langer zou ik een plek hebben om me in mezelf terug te trekken, om veilig bij te komen van alle confrontaties met de buitenwereld.

Om bij te komen van Nick.

Want ondanks mijn liefde voor hem had ik na elke keer dat ik hem zag hersteltijd nodig. Om te slapen. Om op adem te komen. Om na te denken over wat er was gebeurd, wat er was gezegd. Nick was geen spraakzaam persoon, maar zelfs zijn spaarzame woorden gonsden uren na in mijn hoofd. Dat moest zakken, en dat lukte alleen maar als ik alleen was.

Nick had die behoefte niet.

Dat was het verschil tussen ons.

Hij leefde in het nu, terwijl ik me vrijwel altijd in het straks of in het toen bevond. Op het moment waarop iets daadwerkelijk gebeurde, voelde het alsof mijn hersenen het niet aankonden omdat de toestroom te veel was.

Het moest worden opgeslagen om uren later, in de nabefleving, pas echt door te dringen. De roes waar mensen over spraken wanneer ze het hadden over hun trouwdag of een andere grote happening in hun leven was hoe ik álles ervoer. Altijd.

Behalve wanneer ik alleen was.